

การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
Lampang Aging: Integration, Past Participations & Contribution Factors

พรโสภา พิณิจผล¹ ถาวร ล่อกา^{2*} ปรีศนา นวลบุญเรือง³ เกสร มณีวรรณ⁴

¹⁻⁴วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครลำปาง

ผู้ติดต่อ (Corresponding author) : พรโสภา พิณิจผล¹ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครลำปาง เบอร์
โทรศัพท์ 083 -808-4087

Email:ponpenney2007@hotmail.com

บทคัดย่อ

ความสำคัญ: การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนในสังคมเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนา
คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ **วัตถุประสงค์:** ศึกษาความต้องการและปัจจัยเกื้อหนุนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา
คุณภาพชีวิตในชุมชนของกลุ่มผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านเป้า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

วิธีการศึกษา: กลุ่มตัวอย่างคือผู้สูงอายุชุมชน ต.บ้านเป้า อ.เมือง จ.ลำปาง จำนวน 208 คน รวบรวมข้อมูล
โดยเครื่องมือวัดความคิดเห็น ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมในชุมชนและ
กิจกรรมที่ผ่านมา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา:

ผู้สูงอายุต้องการมีส่วนร่วมบทบาทเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรมมากที่สุดจำนวน 185 (88.9%) คนและลำดับ
ที่สอง ต้องการเป็นผู้สนับสนุนสิ่งของหรือเงินจำนวน 137 (65.9%) คน และไม่ต้องการมีส่วนร่วมในบทบาท
ผู้นำมากที่สุดจำนวน 144(69.2%) และต้องการน้อยที่สุดในการเป็นผู้ร่วมกิจกรรมจำนวน 23 (11.1%)คน

ใน ๑ ปีที่ผ่านมาผู้สูงอายุต้องการทำกิจกรรมมากที่สุดในด้านการทำงานบำรุงศาสนาจำนวน 200 คน
(96.2%) และกิจกรรมการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จำนวน 197คน (94.7%) ส่วนกิจกรรมที่ไม่ต้องการมีส่วน
ร่วมมากที่สุดคือการจัดทำแผนงาน/โครงการหมู่บ้านจำนวน95(45.7%)และไม่ต้องการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ
การทำงานบำรุงศาสนา 8(3.8%) คนและการทำงานนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจำนวนคน 8(3.8%) ตามลำดับ

ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาหมู่บ้านทำให้เกิดประโยชน์ต่อมากในทุกกิจกรรมและ การเข้า
ร่วมกิจกรรมทุกรายการในการพัฒนาหมู่บ้านทำให้เกิดประโยชน์มาก ส่วนความต้องการมีส่วนร่วมในการ
ทำงานเป็นทีมของผู้สูงอายุร่วมกันทำงานเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านที่ข้าพเจ้าอยู่มีระดับความเห็น ไข จำนวน
167(80.3%) และส่วนที่เหลือมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

การเข้าร่วมกิจกรรมผู้สูงอายุไม่มีอุปสรรคใด ๆ ในการมีส่วนร่วมเป็นแกนนำในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ของชุมชน คือภาวะสุขภาพ เวลา/ไม่มีเวลา การเดินทาง การสนับสนุนจากลูกหลาน สถานะการเงิน ความรู้
ความสามารถ สัมพันธภาพกับสมาชิกในทีม และกิจวัตรประจำวัน แกนนำในการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ
สรุป และข้อเสนอแนะ: ผู้สูงอายุต้องการเป็นผู้ร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นหลัก ควรมีการศึกษา
เพิ่มเติมในชุมชนอื่นในจังหวัดลำปาง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

Abstract

Aims: The participation of older group is aim to develop in community for society
and enhance the quality of life. This study aims to survey the Community Participation of
Older Persons to for self-development and a wide range of age group in Banpao community,
Maung Lampang. **Methods:** 208 of aging people in Ban Banpao community, Maung Lampang

participation with two sets of questions, which one part is general questions and second part is recently participated role in community and past participation role in community. **Results:** The result is 208 of aging people enthusiastically participated in community is 185 (88.9%) and enthusiastically participated to support with things or budget is 137(65.9). Nonetheless, last year it has shown that aging group enthusiastically participated in maintain regional status are 200 (96.2%) and to maintain traditional are 197 (94.7%). Furthermore, they do not want to participate in community in doing project 95(45.7%) and least participate in religion support 8(3.8%). **Conclusions:** Aging groups would like to participate in community. Any hindrances are reported in participating role in community. Further study should have better include more participants from other towns of Maung Lampang for their benefits.

Key words: Community Participation of Older Persons

1. บทนำ

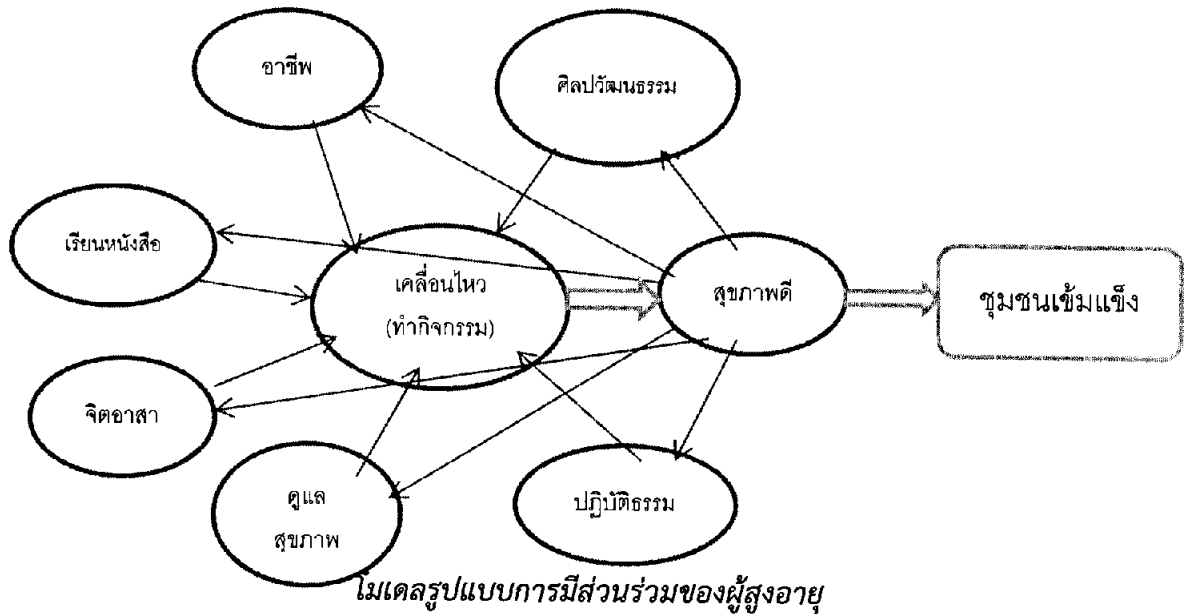
สถานการณ์ผู้สูงอายุไทยที่มีสัดส่วนของประชากรสูงอายุเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในปี พ.ศ.2553 เป็นร้อยละ 11.9 และในอีก 20 ปีข้างหน้า (พ.ศ.2573) จะเพิ่มเป็นมากกว่า 2 เท่าตัวอยู่ที่ร้อยละ 25 และมีสัดส่วนผู้สูงอายุหญิงมากกว่าชายในขณะที่อัตราส่วนและจำนวนประชากรวัยแรงงานเริ่มลดลง^{1,2} ประชากรวัยแรงงานส่วนหนึ่งต้องย้ายถิ่นเพื่อประกอบอาชีพ ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุตรหลานมีเวลาเอาใจใส่ผู้สูงอายุน้อยลง ผู้สูงอายุจึงต้องรับผิดชอบตนเองมากขึ้น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพส่วนสถานการณ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการเพิ่มจำนวนของผู้สูงอายุเนื่องจากค่านิยมของผู้สูงอายุ กล่าวคือ young - old ใช้ในกลุ่มอายุ 65-74 ปี ในขณะที่ middle-old ใช้ในกลุ่มอายุ 75-84 ปี และกลุ่ม old-old ใช้ในกลุ่มอายุ 85 - 100 ปี และ กลุ่ม elite-old ใช้กลุ่มอายุที่มากกว่า 100 ปี ซึ่งสาเหตุที่แบ่งละเอียดตามกลุ่มอายุเนื่องจากความแตกต่างในด้าน เช่น ความต้องการดูแลสุขภาพ (health need) ขนาดของยาที่ให้ (medication dosages) และความไม่แข็งแรงหรือทนต่อสุขภาพที่เกี่ยวกับแต่ละกลุ่มอายุ (frailty)³ เป็นต้น ดังนั้นกลุ่มผู้สูงอายุในประเทศสหรัฐอเมริกาที่อายุมากกว่า 65 ปี มีสัดส่วน 12.7 % ของประชากรในประเทศสหรัฐอเมริกา³

ด้วยแนวโน้มโครงสร้างผู้สูงอายุของสังคมไทย บ่งชี้ชัดว่าสัดส่วนของประชากรวัยสูงอายุกำลังเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจหมายถึงว่าสังคมไทยกำลังเผชิญกับภาวะพึ่งพิงจากประชากรวัยสูงอายุเพิ่มขึ้นในอนาคต⁴ ภายในสองทศวรรษหน้ามีแนวโน้มชัดเจนว่าภาวะพึ่งพิงจากผู้สูงอายุที่กำลังเพิ่มขึ้นในปัจจุบันจะทำให้สัดส่วนของประชากรที่ตกอยู่ในภาวะพึ่งพิงโดยรวมเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นเพื่อรองรับการพึ่งพิงที่เพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุ การบริการชุมชน (community based care) ครอบครัวและชุมชนควรได้รับการสนับสนุนให้มีบทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุโดยเฉพาะผู้ที่ตกอยู่ในภาวะพึ่งพิง

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในผู้สูงอายุ เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งในครอบครัว และสังคม เช่น จากการเป็นหัวหน้าครอบครัวกลับเป็นผู้ที่ต้องได้รับการเลี้ยงดูจากบุตรหลาน บางคนอาจจะถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง ผู้สูงอายุบางคนต้องเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพ อีกทั้งการเกษียณอายุราชการจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีบทบาทและการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมลดน้อยลง เกิดการพึ่งพิงทั้งด้านกิจวัตรประจำวันตลอดจนกิจกรรมที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ส่งผลกระทบด้านจิตใจของผู้สูงอายุได้ อาจมีผลให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุลดลง ดังนั้น แนวทางในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุก็คือ การช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขและพึงพอใจ สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม ไม่เป็นภาระให้แก่ผู้อื่นและดำรงไว้ซึ่งการมีคุณค่าในตนเอง การมี

ส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในชุมชนจึงน่าจะช่วยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความสุขและภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินกิจกรรมในชุมชน

จะเห็นได้จากการมีส่วนร่วมของชุมชน ในกลุ่ม Active aging ได้แก่

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของผู้สูง หรือพลังของผู้สูง (Active aging) ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่เปลี่ยนแปลงทางสังคม (global changes) การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสังคมเป็นการนำไปสู่การส่งเสริมการเคลื่อนไหว (ทำกิจกรรม) ในสังคมอันได้แก่ การเรียนหนังสือ การดูแลสุขภาพตนเอง ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การปฏิบัติธรรมและ การมีจิตอาสา และทั้งหมดเพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพดีอันจะก้าวไปสู่เพื่อพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งต่อไป ดังนั้นในครั้งนี้ ทีมผู้วิจัยจึงต้องการศึกษา การศึกษาความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านเป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำปางซึ่งสมาชิกผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ศูนย์ผู้สูงอายุ วพบ.นครลำปาง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนส่งเสริมคุณภาพชีวิตและคุ้มครองความมั่นคงในสังคมอย่างเป็นองค์รวม

2. วัตถุประสงค์

ศึกษาความต้องการและปัจจัยเกื้อหนุนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชุมชนของกลุ่มผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนตำบลบ้านเป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

3. วิธีดำเนินงาน

กลุ่มตัวอย่างคือผู้สูงอายุชุมชน ต.บ้านเป่า อ.เมือง จ.ลำปาง จำนวน 208 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสมัครใจ (Voluntary recruitment) รวบรวมข้อมูลโดยเครื่องมือวัดความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมในผู้สูงอายุแบบสอบถามเป็นแบบ Rating scale คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมในชุมชนและกิจกรรมที่ผ่านมา การวิเคราะห์หิวเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

4. ผลการศึกษา

จากการศึกษาผู้สูงอายุจำนวน 206 คน พบว่าเป็นเพศชาย 89 คน(43.20%) เพศหญิงจำนวน 117 คน (56.80%)ความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และมีความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลทุกวัย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.50 (SD=2.014) และ 8.31 (SD=2.095) ตามลำดับ

ตาราง 1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของผู้สูงอายุตามบทบาท

บทบาทการพัฒนาหมู่บ้าน	ต้องการ	ไม่ต้องการ
	จำนวน(ร้อยละ)	จำนวน(ร้อยละ)
1. ผู้นำ	64(30.8%)	144(69.2%)
2. คณะกรรมการดำเนินการ/แกนนำ	85(40.9%)	123(59.1%)
3. ผู้ให้ความคิดเห็นหรือข้อมูล	95(45.7%)	113(54.3%)
4. ประชาสัมพันธ์โครงการ/กิจกรรม	84(40.4%)	124(59.6%)
5. ที่ปรึกษาโครงการ/กิจกรรม	85(40.9%)	123(59.1%)
6. ผู้ร่วมกิจกรรม	185(88.9%)	23(11.1%)
7. ผู้สนับสนุนสิ่งของหรือเงิน	137(65.9%)	71(34.1%)

จากตาราง 1. ผู้สูงอายุต้องการมีส่วนร่วมบทบาทเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรมมากที่สุดจำนวน 185 (88.9%) คนและต้องการเป็นผู้สนับสนุนสิ่งของหรือเงินจำนวน 137 (65.9%) คนเป็นลำดับที่สอง และไม่ต้องการมีส่วนร่วมในบทบาทผู้นำมากที่สุดจำนวน 144(69.2%) และต้องการน้อยที่สุดในการเป็นผู้ร่วมกิจกรรมจำนวน 23 (11.1%)คน

ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาผู้สูงอายุต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหมู่บ้านดังนี้

ตาราง 2. กิจกรรมในช่วง ๑ ปีที่ผ่านมาในการทำกิจกรรมในหมู่บ้าน

บทบาท	ต้องการ	ไม่ต้องการ
	จำนวน(ร้อยละ)	จำนวน(ร้อยละ)
1. การทำนุบำรุงศาสนา	200(96.2%)	8(3.8%)
2. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	200(96.2%)	8(3.8%)
3. การศึกษาของคนในหมู่บ้าน	114(54.8%)	94(45.2%)
4. สุขภาพของคนในหมู่บ้าน	150(72.1%)	58(27.9%)
5. เศรษฐกิจของคนในหมู่บ้าน	116(55.8%)	92(44.2%)
6. ความปลอดภัยของคนในหมู่บ้าน	110(52.9%)	98(47.1%)
7. การดูแลสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน	137(65.9%)	71(34.1%)
8. การจัดทำแผนงาน/โครงการหมู่บ้าน	113 (54.3%)	95(45.7%)

จากตาราง 2. ใน ๑ ปีที่ผ่านมาต้องการทำกิจกรรมมากที่สุดในด้านการทำนุบำรุงศาสนาจำนวน 200 คน (96.2%) และกิจกรรมการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จำนวน 197คน (94.7%) ส่วนกิจกรรมที่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือการจัดทำแผนงาน/โครงการหมู่บ้าน 95(45.7%)และไม่ต้องการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ การทำนุบำรุงศาสนา 8(3.8%) คนและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 8(3.8%) ตามลำดับ

ตาราง 3. ความต้องการของผู้สูงอายุในด้านของการมีส่วนร่วม

รายการ	ระดับความคิดเห็น จำนวน(ร้อยละ)
1.ข้าพเจ้าอยากให้ผู้อื่นมีความสุข	เห็นด้วยมาก 124(59.6%)
2.ข้าพเจ้าช่วยเหลือหมู่บ้านที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่โดยไม่ต้องร้องขอ	เห็นด้วยมาก 133(63.9%)
3.ข้าพเจ้าช่วยเหลือหมู่บ้านที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่โดยไม่หวังผลตอบแทน	เห็นด้วยมาก 126(60.6%)
4.ข้าพเจ้าอยากให้หมู่บ้านที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่มีความสุข	เห็นด้วยมาก 118(56.7%)
5.ข้าพเจ้ามีความรู้ความสามารถที่จะทำงานเพื่อหมู่บ้านที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่	เห็นด้วยมาก 132(63.5%)
6.ความรู้ความสามารถที่ข้าพเจ้ามีอยู่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน	เห็นด้วยมาก 115(55.3%)
7.ข้าพเจ้าเข้าใจถึงสภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาของหมู่บ้านที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่	เห็นด้วยมาก 126(60.6%)
8.ข้าพเจ้าทราบว่าจะปัญหาของหมู่บ้านที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่อย่างไร	เห็นด้วยมาก 127(61.1%)
9.ข้าพเจ้าเข้าใจวิธีคิดและวิธีการทำงานของคนในหมู่บ้านที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่	เห็นด้วยมาก 129(62.0%)
10.ข้าพเจ้าเป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้านที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่	เห็นด้วยมาก 130(62.5%)
11.การเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านเป็นหน้าที่ของทุกคนในหมู่บ้านรวมถึงตัวข้าพเจ้าเอง	เห็นด้วยมาก 119(57.2%)
12.ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้ร่วมกิจกรรมกับคนในหมู่บ้าน	เห็นด้วยอย่างยิ่ง 115(55.3%)

จากตาราง 3. พบว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นในด้าน “ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้ร่วมกิจกรรมกับคนในหมู่บ้าน” ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง 115(55.3%) ส่วนในด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นในระดับ”เห็นด้วยมาก” การมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านทำให้เกิดประโยชน์ต่อข้าพเจ้าคือ ตาราง 4. การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านทำให้เกิดประโยชน์

รายการ	ระดับความคิดเห็น จำนวน(ร้อยละ)
1.มีสุขภาพกายดี	มีประโยชน์มาก 141(67.8%)
2.มีสุขภาพจิตดี	มีประโยชน์มาก 133(63.9%)
3.ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	มีประโยชน์มาก 150(72.1%)
4.ได้ความรู้ไปใช้กับตนเอง ครอบครัวและคนอื่น ๆ	มีประโยชน์มาก 150(72.1%)
5.รู้สึกมีคุณค่าในตนเอง	มีประโยชน์มาก 138(66.3%)
6.ได้พบปะเพื่อนฝูง	มีประโยชน์มาก 140(67.3%)
7.ได้รับการยกย่องในหมู่บ้าน	มีประโยชน์มาก 149(71.6%)
8.ได้เปิดหูเปิดตา ได้ข้อมูลข่าวสารใหม่	มีประโยชน์มาก 144(69.2%)

จากตาราง 4. พบว่า ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาหมู่บ้านทำให้เกิดประโยชน์ต่อมากในทุกกิจกรรม โดยมีคะแนนกิจกรรม”ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์” และ “ได้ความรู้ไปใช้กับตนเอง ครอบครัวและคนอื่น ๆ” มีจำนวนผู้เข้าร่วมมากที่สุด 150(72.1%) ,150(72.1%) คน ตามลำดับ

ตาราง 5. การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน

รายการ	ระดับความคิดเห็น จำนวน(ร้อยละ)
1.คนในหมู่บ้านมีความสามัคคีกัน	มีประโยชน์มาก 135(64.9%)

2.ปัญหาของหมู่บ้านได้รับการแก้ไข	มีประโยชน์มาก 146(70.2%)
3.ชุมชนพึ่งตนเองได้	มีประโยชน์มาก 145(69.7%)
4.เป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่น	มีประโยชน์มาก 144(69.2%)
5.ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ	มีประโยชน์มาก 148(71.2%)
6.ลดความขัดแย้งในหมู่บ้าน	มีประโยชน์มาก 146(70.2%)

จากตาราง 5. พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทุกรายการในการพัฒนาหมู่บ้านทำให้เกิดประโยชน์มากโดยมีจำนวนมากที่สุดคือ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆจำนวน 148(71.2%)และจำนวนน้อยที่สุดคือ คนในหมู่บ้านมีความสามัคคีกันจำนวน 135(64.9%)

ตาราง 6. ความต้องการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมของผู้สูงอายุ

รายการ	ระดับความคิดเห็น จำนวน(ร้อยละ)
1.ข้าพเจ้ามีทีมหรือกลุ่มร่วมกันทำงานเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านที่ข้าพเจ้าอยู่	ใช่ 167(80.3%)
2.ทีมของข้าพเจ้ามีความรู้และทักษะที่จะทำงานหรือแก้ปัญหาของหมู่บ้านให้สำเร็จ	เห็นด้วยมาก 98(47.1%)
3.สมาชิกในทีมของข้าพเจ้ามีความสมัครสมานสามัคคีกัน	เห็นด้วยมาก 128(61.5%)
4.ทีมของข้าพเจ้ามีการประชุมปรึกษาหารือกันและติดตามผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ	เห็นด้วยมาก 126(60.6%)
5.คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้ร่วมมือในการแก้ปัญหาของหมู่บ้านอย่างเต็มกำลัง	เห็นด้วยมาก 134(64.4%)
6.หมู่บ้านของข้าพเจ้าได้รับการสนับสนุนในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกชุมชนอย่างเพียงพอ	เห็นด้วยมาก 105(50.5%)
7.หากต้องการความช่วยเหลือในการทำกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ข้าพเจ้าทราบว่าจะหาความช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนได้จากใคร หรือหน่วยงานใดทั้งในและนอกชุมชน	เห็นด้วยมาก 99(47.6%)

จากตาราง 6. พบว่าความต้องการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมของผู้สูงอายุร่วมกันทำงานเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านที่ข้าพเจ้าอยู่มีระดับความเห็น ใช่ จำนวน 167(80.3%) และส่วนที่เหลือมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ตาราง 7. อุปสรรคในการร่วมเป็นแกนนำในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน

รายการ	ระดับความคิดเห็น จำนวน(ร้อยละ)
1.ภาวะสุขภาพ	ไม่เป็นอุปสรรค 121(60.6%)
2.เวลา/ไม่มีเวลา	ไม่เป็นอุปสรรค 125(60.1%)
3.การเดินทาง	ไม่เป็นอุปสรรค 143(68.8%)
4.การสนับสนุนจากลูกหลาน	ไม่เป็นอุปสรรค 154(74.0%)
5.สถานะการเงิน	ไม่เป็นอุปสรรค 153(73.6%)
6.ความรู้ความสามารถ	ไม่เป็นอุปสรรค 136(65.4%)
7.สัมพันธ์ภาพกับสมาชิกในทีม	ไม่เป็นอุปสรรค 151(72.6%)
8.กิจวัตรประจำวัน	ไม่เป็นอุปสรรค 136(65.4%)

จากตาราง 7. พบว่าไม่มีอุปสรรคใด ๆ ในการมีส่วนร่วมเป็นแกนนำในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน คือภาวะสุขภาพ เวลา/ไม่มีเวลา การเดินทาง การสนับสนุนจากลูกหลาน สถานะการเงิน ความรู้ความสามารถ สัมพันธภาพกับสมาชิกในทีม และกิจวัตรประจำวัน แกนนำในการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ

5. การอภิปรายผล

การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ (Social participant) หรือพลังของผู้สูง (Active aging) เช่นการออกไปร่วมกิจกรรมในสังคม ได้แก่ จิตอาสาการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการสนับสนุนทางสังคมมีความเกี่ยวข้องกับ การมีสุขภาพที่ดีและความเป็นอยู่ที่ดี จากรายงานของ Community Participation, Life Choices & Active Ageing Program Guidelines (2012) ในปี พ.ศ. 2555 ได้รายงานเกี่ยวกับพลังของผู้สูงอายุพบว่า การมีส่วนร่วมในสังคมเช่นการมีกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน เช่น การทำงานอดิเรกด้วยกัน การมีการนับถือศาสนาหรือความเชื่อในชุมชน ด้านสังคมและวัฒนธรรม อีกทั้งการมีกิจกรรมในครอบครัว ส่งผลให้สมรรถนะในผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าการทำวิจัยวิจัยครั้งนี้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมหรือมีความต้องการมีส่วนร่วมที่เน้นไปในด้านการทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การประชาสัมพันธ์ อีกทั้งเน้นในเรื่องการดูแลสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งการมีส่วนร่วมในสังคมแสดงให้เห็นถึงผู้สูงอายุมีพลังในสังคม

ผู้สูงอายุต้องการมีส่วนร่วมบทบาทเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรมมากที่สุดจำนวน 185 (88.9%) คนและลำดับที่สอง ต้องการเป็นผู้สนับสนุนสิ่งของหรือเงินจำนวน 137 (65.9%) คน และไม่ต้องการมีส่วนร่วมในบทบาทผู้นำมากที่สุดจำนวน 144(69.2%) และต้องการน้อยที่สุดในการเป็นผู้ร่วมกิจกรรมจำนวน 23 (11.1%)คน

ใน ๑ ปีที่ผ่านมาต้องการทำกิจกรรมมากที่สุดในด้านการทำนุบำรุงศาสนาจำนวน 200 คน (96.2%) และกิจกรรมการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จำนวน 197คน (94.7%) ส่วนกิจกรรมที่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือการจัดทำแผนงาน/โครงการหมู่บ้าน 95(45.7%)และไม่ต้องการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ การทำนุบำรุงศาสนา 8(3.8%) คนและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม 8(3.8%) ตามลำดับ

และจากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่าผู้สูงอายุมีความคิดเห็นในด้าน “ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้ร่วมกิจกรรมกับคนในหมู่บ้าน” ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง 115(55.3%) ส่วนในด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นในระดับ”เห็นด้วยมาก”

ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาหมู่บ้านทำให้เกิดประโยชน์ต่อมากในทุกกิจกรรม โดยมีคะแนนกิจกรรม”ได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์” และ “ได้ความรู้ไปใช้กับตนเอง ครอบครัวและคนอื่น ๆ” มีจำนวนผู้เข้าร่วมมากที่สุด 150(72.1%) ,150(72.1%) คน ตามลำดับ

การเข้าร่วมกิจกรรมทุกรายการในการพัฒนาหมู่บ้านทำให้เกิดประโยชน์มากโดยมีจำนวนมากที่สุดคือได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆจำนวน 148(71.2%)และจำนวนน้อยที่สุดคือ คนในหมู่บ้านมีความสามัคคีกันจำนวน 135(64.9%)

ความต้องการมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นทีมของผู้สูงอายุร่วมกันทำงานเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านที่ข้าพเจ้าอยู่มีระดับความเห็น ไข จำนวน 167(80.3%) และส่วนที่เหลือมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ความต้องการในการไม่มีอุปสรรคใด ๆ ในการมีส่วนร่วมเป็นแกนนำในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน คือภาวะสุขภาพ เวลา/ไม่มีเวลา การเดินทาง การสนับสนุนจากลูกหลาน สถานะการเงิน ความรู้ความสามารถ สัมพันธภาพกับสมาชิกในทีม และกิจวัตรประจำวัน แกนนำในการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ

6. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ผู้สูงอายุต้องการเป็นผู้ร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นหลัก ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในชุมชนอื่นในจังหวัดลำปาง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

7. การอ้างอิง

สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์ (บรรณาธิการ). รายงานประจำปี สถานการณ์

ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ. ที คิว พี.

วิพรรณ ประจวบเหมาะ (บรรณาธิการ). รายงานประจำปี สถานการณ์

ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ. พงษ์พานิชย์เจริญผล.

Haber, David (2013). Health Promotion And Aging: Practical Applications for Health Professional. 6th edition. Springer Publishing Company. New York. , 2013.

Mary Ann Anderson. Caring for Older Adults Holistically.5th Edition, 2011.

Dianne E. Roy & Lynne S. Giddings.(2011). The experiences of women (65–74 years) living with a long-term condition in the shadow of ageing, Journal of Advanced Nursing 68(1), 181–190.

Faika Zanjani • Tina Kruger • Deborah Murray. (2012).

Evaluation of the Mental Healthiness Aging Initiative: Community Program to Promote Awareness About Mental Health and Aging, Issues, Journal of Community Mental Health, 48:193–201.